

[Madsen-Mygdal.]

der har været Tale om, naar det her i Rigsdagen har været drøftet at stille 1 Mill. Kr. om Aaret til Jordlovsudvalgets Raadighed til Køb af Jord. Der foreligger her et Lovforslag, der aabner Adgang til ved Jorderhvervelse for det offentlige for store aarlige Millionbeløb at tvinge dansk Jord over i offentligt Eje, og vi staar da her overfor et Lovforslag, der rører ved det mest betydningsfulde, det mest fundamentale i vor Landbolovgivning, nemlig Spørgsmaalet om Besiddelsesformen.

Det kan ikke nægtes, at det maa forekomme ejendommeligt, efter at Lovgivningen her i Landet baade under Enevælden og under den fri Forfatning i mere end 100 Aar har tilstræbt Overgang fra Fæste til Selveje, en Lovgivning, der indgik som et betydningsfuldt Led i de store Landboreformer i Slutningen af det 18de Aarhundrede og uafbrudt er fortsat, indtil det for kun 10 Aar siden lykkedes at gennemføre den endelige og fuldstændige Afskaffelse af Fæsteforholdet — jeg siger, efter dette forekommer det ejendommeligt, at nu skal vi straks vende helt om og hurtigst muligt igen erstatte Selveje med Fæste, det vil sige: vi skal gaa den samme Vej tilbage igen.

Heroverfor vil man naturligvis fra Forslagets Tilhængeres Side indvende: det Fæste vi her vil indføre, er noget helt andet end det, man har kendt tidligere; før var det Privatfæste, vil man sige, og nu er det offentligt Fæste, og det gør en stor Forskel.

Men hvis de Herrer, der er Tilhængere af offentligt Fæste, tror, det er noget helt nyt, noget hidtil ukendt, saa tager de absolut fejl. Hvis de gaar tilstrækkelig langt tilbage i vort Landbrugs Historie, vil de se, at offentligt Fæste, det vil sige Staten som Ejer af Bondens Fæstejord, det er aldeles ikke noget, der er ukendt i tidligere Tid.

Jeg maa minde om, at efter Reformationen, da en stor Del af Kirkens Bondegods overgik til Staten, da voksede Krongodset eller Statens Domæner saa stærkt, at det er sandsynligt, at paa et vist Tidspunkt i det 16de Aarhundrede var ca. Halvdelen af al dansk Bondejord i Statens Besiddelse. Endnu saa sent som ved Slutningen af det 17de Aarhundrede var ca. 100 000 Tdr. Bondejordshartkorn i Statens Besiddelse. Og saa stor en Rolle spillede dette offentlige Fæste, at Fæsteafgiften til Staten af disse Domæner i Virkeligheden afgav eller var tænkt at afgive det økonomiske Grundlag for hele Statshusholdningen.

Jeg formoder, at der i denne fortidige Ordning sikkert er noget, der er tiltalende

for de forskellige Afskygninger, vi har af Jordrentefolk, om jeg maa bruge det Udtryk, alle dem, der mere eller mindre klart — eller, om man vil, mere eller mindre uklart — hylder den Teori, at Statens eneste Indtægt bør være Afgift paa Jorden. Men skønt Statshusholdningen i de fjerne Tider i Sammenligning med nu var af et meget beskedent Omfang, saa viste det sig naturligvis, at denne Indtægt, Landgilde fra Bondejorden, var ganske utilstrækkelig, man maatte supplere med baade direkte og indirekte Skatter og maatte Gang paa Gang lade Staten suite Gæld, og det gik hverken værre eller bedre end, at Statens mægtige Jordbesiddelser den ene efter den anden maatte stilles til Tvangsauktion for at skaffe Midler til at dække Gældsforpligtelser, saaledes at det offentlige Statsfæste blev forvandlet til Privatfæste.

Jeg har anført dette for at genkalde i de Herrer's Erindring, at hvad de her vil indføre, selv om de kalder det noget saa fint som Socialisering eller Nationalisering af Jorden, aldeles ikke er noget nyt; det er gammelkendt, og det, man her arbejder for, den Politik, som Regeringen og Regeringspartierne er gaaet ind for, kan meget vel fortjene at blive betegnet som et Stykke Bagstræbspolitik. Forskellen mellem offentligt Fæste og privat Fæste er slet ikke saa stor, som de Herrer vil give det Udseende af, den var det ikke i gamle Dage, og der er ingen Grund til at tro, at den vil være det i vore Dage.

Det Forslag, som her foreligger om Jord i offentligt Eje, er af de Grunde, jeg her har nævnt, af en helt anden Betydning end den begrænsede Forsøgslov, der blev vedtaget i 1919. Og det foreliggende Forslag er ikke blot ejendommeligt derved, at man nu tilstræber at gaa den Vej tilbage, som vi er gaaet frem de sidste hundrede Aar med Hensyn til Fæsteforholdets Afskaffelse; der er ogsaa det ejendommelige derved, at det tilstræbte Fæsteforhold er langt mere løst og giver langt mindre Retsbeskyttelse for Fæsteren end, hvad der i de forbigangne Tider var Tilfældet.

Jeg maa her henvise til den Lære, der kan drages af vort Landbrugs Historie, fordi det nu en Gang er saaledes, at de Erfaringer, der tidligere er indhøstet paa dette overordentlig betydningsfulde Omraade, bør man ikke lægge til Side, naar et Forslag som det foreliggende er fremme til Drøftelse.

Ærede Medlemmer her i Tinget vil fra det, de har lært i Skolen, vide, at da den store Landbokommission af 1786 blev nedsat, var det første, den tog fat paa før